

Sygn. akt III Ca 1968/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Pawlik

Sędzia SO Tomasz Tatarczyk (spr.)

Sędzia SR (del.) Joanna Łukasińska – Kanty

Protokolant Wioletta Matysiok

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko K. C. (wcześniej J.)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 11 września 2013 r., sygn. akt I C 764/12

1) **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a) **oddala powództwo;**

b) **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę (...) (trzy tysiące dwieście dziewiętnaście) złotych z tytułu kosztów procesu;**

2) **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1200 (tysiąc dwieście) złotych z tytułu kosztów postępowania odwoławczego;**

3) **nakazuje pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę (...) (tysiąc osiem) złotych z tytułu kosztów sądowych.**

SSR (del.) Joanna Łukasińska – Kanty SSO Tomasz Pawlik SSO Tomasz Tatarczyk

Sygn. akt III Ca 1968/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 września 2013r. Sąd Rejonowy uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda, w odniesieniu do jego wierzytelności wynikającej z wyroku tego Sądu z 8 listopada 2010 r. wydanego w sprawie VII GC 3/10, umowę darowizny nieruchomości lokalowej, zapisanej w księdze wieczystej nr (...), zawartą pomiędzy E. J. i A. J. a pozwaną w dniu 30 października 2009r., zasądził od pozwanej na rzecz powoda 3.425 złotych tytułem kosztów procesu. Rozstrzygnięcie poprzedził Sąd następującymi ustaleniami faktycznymi. E. J. prowadziła działalność gospodarczą nabywając towary od powoda. Nie uregulowała należności z faktur wystawionych w okresie od 17 kwietnia 2009r.

do 24 czerwca 2009r. Wyrokiem z 8 listopada 2010r. Sąd zasądził od E. J. na rzecz powoda kwotę 20.155,41 złotych. W dniu 10 października 2011r. powód złożył wniosek o wszczęcie egzekucji tego świadczenia. Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2012r. Komornik umorzył postępowanie wobec bezskuteczności egzekucji. Dnia 20 grudnia 2007 r. małżonkowie E. J. i A. J. zawarli ze wspólnotą mieszkaniową przedwstępną umowę sprzedaży strychu o powierzchni około 100 m² w budynku położonym w G. przy ulicy (...) celem powiększenia lokalu mieszkalnego nr (...) wchodzącego w skład ich majątku wspólnego. W dniu 6 października 2008r. zaciągnęli kredyt hipoteczny w Banku (...) SA w W. w wysokości 161.309,85 CHF. Na zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowili hipotekę kaucyjną do wysokości 703.181,90 złotych. W dniu 30 października 2009r. E. J. i A. J. darowali córce K. J., pozwanej, lokal mieszkalny nr (...) w budynku (...) przy ul. (...) w G. o powierzchni 126,74 m² wraz ze związanym z tym lokalem udziałem w częściach wspólnych budynku i prawie użytkowania wieczystego. Wartość rynkowa przedmiotu darowizny określona została w umowie na kwotę 380.000 złotych. W dniu zawarcia umowy darowizny nieruchomości lokalowa była obciążona hipoteką kaucyjną do wysokości 80.227 złotych na rzecz Gminy G. oraz hipoteką kaucyjną do wysokości 703.181,90 złotych na rzecz Banku (...) S. A. w W.. W dniu 30 grudnia 2010r. pozwana nabyła pomieszczenie strychu o powierzchni użytkowej 85,66 m² za cenę 40.630 złotych w celu powiększenia lokalu mieszkalnego podarowanego jej przez rodziców. Pismem z 4 czerwca 2013r. Bank (...) SA w W. wezwał pozwaną jako właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką do spłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytu. Sąd wskazał, że podstawę prawną żądania pozwu stanowił art. 527 § 1 k.c. Za dopuszczalną uznał skargę paulińską skierowaną przeciwko czynności prawnej, której przedmiot wchodził w skład majątku wspólnego dłużniczki i jej małżonka. Stwierdził, że spełnione zostały wszystkie przesłanki skargi, mianowicie istniał godny ochrony interes powoda w postaci wierzytelności w kwocie 20.155,41 złotych stwierdzonej tytułem wykonawczym, dłużniczka powoda dokonała czynności prawnej z osobą trzecią - zawarła z pozwaną umowę darowizny nieruchomości lokalowej, wystąpił zdefiniowany w § 2 art. 527 k.c. stan pokrzywdzenia wierzyciela wskutek dokonanej przez dłużniczkę czynności prawnej, dłużniczka wyzbyła się istotnego składnika majątku, a zatem spowodowała, że jej majątek uległ pomniejszeniu oraz że do majątku tego nie weszła część nieruchomości wspólnej w postaci pomieszczenia strychowego, prowadzona przeciwko niej z wniosku powoda egzekucja okazała się bezskuteczna, nie podzielił przy tym Sąd stanowiska pozwanej, iż wykluczone jest pokrzywdzenie wierzyciela w sytuacji, gdy prawo, którego dotyczyła sporna czynność jest obciążone ponad swoją wartość, jak wskazał, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby w momencie zawierania umowy darowizny, jak też w chwili wydania wyroku przeciwko pozwanej, doszło do wypowiedzenia umowy kredytu a Bank przystąpił do realizacji swoich praw, dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, w realiach sprawy uzasadnienie jest twierdzenie, że jej działania były ukierunkowane na uniemożliwienie zaspokojenia wierzyciela przez osiągnięcie stanu niewypłacalności lub niewypłacalności w stopniu wyższym, ponieważ pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, stosownie do art. 528 k.c. wierzyciel mógł żądać uznania czynności za bezskuteczną niezależnie od jej wiedzy co do tego, że dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. O kosztach procesu orzekł Sąd na zasadzie art. 98 k.p.c.

W apelacji pozwana zarzuciła naruszenie prawa procesowego – art. 321 k.p.c. przez oparcie orzeczenia na podstawie faktycznej niepowołanej przez powoda, art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów i nieprawidłowe przyjęcie, że będąca przedmiotem powództwa czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem powoda, zaniechanie porównania wartości rynkowej nieruchomości będącej przedmiotem zaskarżonej czynności i wysokości niespłaconego zadłużenia zabezpieczonego hipoteką, co pozwoliłoby ocenić, czy powód kontynuując egzekucję przez skierowanie jej do nieruchomości uzyskałby zaspokojenie swojej wierzytelności, sprzeczność ustaleń faktycznych z treścią zebranego materiału dowodowego i bezpodstawne przyjęcie, że czynność prawna dokonana została z pokrzywdzeniem powoda, naruszenie prawa materialnego – art. 527 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że nie jest wykluczone i istnieje pokrzywdzenie wierzyciela w sytuacji, gdy prawo, którego dotyczyła sporna czynność jest obciążone ponad swoją wartość, a zatem w sytuacji gdy powód nie mógłby uzyskać zaspokojenia z przedmiotu czynności. W oparciu o te zarzuty skarżąca domagała się zmiany wyroku przez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zasądzenia od powoda kosztów postępowania.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wbrew zarzutom apelacji nie dyskwalifikuje roszczenia powoda fakt wadliwego oznaczenia zaskarżonej czynności prawnej jako rzekomo dokonanej z pozwaną wyłącznie przez dłużniczkę powoda a nie we współdziałaniu dłużniczki i jej męża. Prawdłowo określając czynność prawną, której skarga paulińska powoda bez wątpienia dotyczyła, nie orzekł Sąd Rejonowy ponad żądanie pozwu.

Prawdłowe są ustalenia faktyczne, jakich Sąd ten dokonał w oparciu o zebrane dowody. Nie można natomiast zgodzić się z oceną co do stanu pokrzywdzenia powoda jako koniecznej przesłanki uznania czynności prawnej za bezskuteczną.

Stan pokrzywdzenia warunkujący w świetle art. 527 § 1 k.c. uwzględnienie skargi paulińskiej istnieć musi w chwili dokonywania zaskarżonej czynności prawnej oraz w chwili orzekania w sprawie ze skargi.

Pokrzywdzenie wierzyciela paulińskiego polega na tym, że gdyby zaskarżona czynność nie została dokonana mógłby on uzyskać zaspokojenie swojej wierzytelności z przedmiotu tej czynności.

Słusznie pozwana powołała w sprawie fakt obciążenia hipotekami nieruchomości lokalowej, której dotyczyła zaskarżona przez powoda czynność prawna.

Istnienie tego obciążenia hipotecznego jest niesporne.

Co do wartości nieruchomości obciążonej zgodne oświadczenia złożyli pełnomocnicy stron wskazując, że maksymalnie nieruchomość ta w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy mogła mieć wartość 400.000 złotych.

Zgodne oświadczenia stron pozwoliły na przyjęcie, że wartość nieruchomości obciążonej nie przekraczała w chwili wydania zaskarżonego wyroku 400.000 złotych.

Ta wartość jest niższa od wartości obciążenia hipotecznego nieruchomości objętej żądaniem pozwu.

Zabezpieczony hipoteką dług wobec innego wierzyciela zmniejsza majątek dłużnika przeznaczony do egzekucji na rzecz pozostałych wierzycieli. Z uwagi na to, że majątkiem podlegającym egzekucji jest tylko majątek czynny, obliczając dla celów art. 527 § 1 i 2 k.c. majątek dłużnika, który mógłby podlegać egzekucji na rzecz skarżącego wierzyciela, należy odliczyć od niego wartość hipoteki obciążającej nieruchomość i tak określony majątek poddać ocenie w zakresie wskazanym w art. 527 § 2 k.c. Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. wartość nieruchomości będącej przedmiotem zaskarżonej czynności i stan jej obciążenia, powinny być ustalone na chwilę orzekania. Istotne dla oceny przesłanki pokrzywdzenia jest, czy z wartości nieruchomości pozostałej po odliczeniu hipoteki, wierzyciel mógłby zaspokoić się w całości lub w części. Jeżeli tak, sprzedaż nieruchomości należy uznać za zdziałaną z pokrzywdzeniem wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 2 k.c., co uzasadnia uznanie czynności tej w całości za bezskuteczną w stosunku do wierzytelności skarżącego wierzyciela (wyrok SN z 15 czerwca 2007r., II CSK 93/07).

Powód nie mógłby uzyskać zaspokojenia swojej wierzytelności nawet w części, skoro po odliczeniu niespłaconego zadłużenia zabezpieczonego hipoteką na rzecz banku z wartości nieruchomości objętej zaskarżoną czynnością pozostaje „0”.

W myśl art. 532 k.c., wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. Wierzycieli hipotecznych dłużnika nie można uznać za wierzycieli osoby trzeciej dlatego podlegają oni zaspokojeniu w pierwszej kolejności.

Z akt sprawy I Nc 52/13 Sądu Okręgowego w Gliwicach, w której wydany został nakaz zapłaty zobowiązujący pozwaną jako dłużnika rzeczowego do zapłaty wierzycielowi hipotecznemu kwoty 532.268,20 złotych wynika, że nie kwestionuje pozwana istnienia wierzytelności banku zabezpieczonej hipoteką obciążającą nieruchomość lokalową, którą nabyła przez czynność kwestionowaną w skardze.

W rezultacie brak było podstaw do przyjęcia, że zachodzi związek przyczynowy pomiędzy zaskarżoną czynnością prawną a pokrzywdzeniem powoda. Porównanie wartości nieruchomości nabytej przez pozwaną i wysokości niespłaconego zadłużenia wobec banku zabezpieczonego hipoteką prowadzi bowiem do wniosku, że powód kontynuując egzekucję i kierując ją do tej nieruchomości nie uzyskałby zaspokojenia swojej wierzytelności.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlegał zmianie przez oddalenie powództwa, o czym orzeczono z mocy art. 386 § 1 k.p.c., o kosztach postępowania w obu instancjach – na zasadzie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c., powód będąc stroną przegrywającą obowiązany jest zwrócić pozwanej, na jej żądanie, koszty procesu, a wobec zwolnienia pozwanej od opłaty od apelacji, pokryć koszty sądowe stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSR (del.) Joanna Łukasińska – Kanty SSO Tomasz Pawlik SSO Tomasz Tatarczyk